

ปราชญ์ชาวบ้าน
แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำโคมยี่เป็งหรือโคมล้านนา

นายสนิท ทอสาร อายุ 78 ปี

โดย

นางสาวประไพร เอื้อจักร

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบ้านเรื่อน

สังกัดกองการศึกษาฯ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเรื่อน

อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

ปราชญ์ชาวบ้าน
แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำโคมยี่เป็งหรือโคมล้านนา

นายสนิท ทอสาร อายุ 78 ปี

ภูมิปัญญาไทยหรือที่เราเรียกกันว่าปราชญ์ชาวบ้านมีหลากหลายตามความถนัดและการปฏิบัติของแต่ละคนเป็นผู้ที่ได้หล่อหลอมองค์ความรู้จากประสบการณ์ซึมซับบ่มเพาะค้นคว้าทดลองโดยใช้วิถีชีวิตของตนเองทั้งทางกายและใจมาเป็นเครื่องทดลองเพื่อแสวงหาความถูกต้องจนกระทั่งประสบความสำเร็จจึงคิดสร้างสรรค์กลั่นกรองสิ่งที่มีคุณค่าแก่ชีวิตมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้สืบสานอันถือว่าเป็นทั้งปัญญาและเป็นสมบัติมรดกตกทอดที่มีคุณค่ามหาศาลแก่แผ่นดินจากประสบการณ์ความคิดและวิถีการดำรงชีวิตของปราชญ์ชาวบ้านแต่ละท่านล้วนแล้วแต่เป็นต้นแบบเป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาที่สำคัญสร้างคุณูปการต่อความเป็นอยู่การประกอบอาชีพทำมาหากินในท้องถิ่น

ชื่อ - นามสกุล นายสนิท ทอสาร

วัน/เดือน/ปีเกิด 21 ก.พ. 2485

อายุ 78 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน 14 หมู่ที่ 8 บ้านบ่อควา ต.บ้านเรื่อน อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

มีความรู้ / เชี่ยวชาญ ด้านการทำโคมยี่เป็งหรือโคมล้านนา

การทำโคมยี่เป็ง

ในช่วงก่อนจะถึงวันเพ็ญเดือนยี่ ชาวล้านนาที่มีฝีมือเชิงช่างจะประดิษฐ์โคมรูปลักษณะต่างๆ เพื่อเตรียมใช้ในการจุดผางประทีปบูชาที่วัดในวันเพ็ญเดือนยี่ โดยการแขวนใส่ค้ำโคมบูชาตามพระธาตุเจดีย์ แหวนไว้หน้าวิหาร กลางวิหาร หรือในปัจจุบันนิยมแขวนประดับตกแต่งตามอาคารบ้านเรือน โคมล้านนามีลักษณะหลากหลายรูปแบบ แล้วแต่การสร้างสรรค์ตามภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น โคมรูปแบบโบราณที่พบทั่วไปในล้านนา เช่น โคมรังมดส้ม (โคมธรรมจักร) โคมดาว โคมไห โคมเงี้ยว(โคมเพชร) โคมกระบอก โคมหุกระต่าย โคมดอกบัวโคมญี่ปุ่น โคมผัด ฯลฯ ในปัจจุบันมีการประดิษฐ์โคมรูปแบบใหม่ เช่น โคมรูปจรวด รูปเครื่องบิน โคมร่ม โคมปราสาท ฯลฯ โคมต่างๆ เหล่านี้ ส่วนใหญ่ใช้ไม้ไผ่เสียบ นาม้าหักขึ้นเป็นโครง ติดกระดาษสาหรือกระดาษแก้ว ผ่าดิบ ตัดลายกระดาษสีเงิน สีทอง ประดับตกแต่งลวดลายอย่างสวยงาม โคมยี่เป็งแต่ละชนิด มีความแตกต่างกันที่รูปทรงและการประดับตกแต่งลวดลาย เป็นรูปแบบเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ในที่นี้ จะขอกล่าวถึงโคมยี่เป็งที่นิยมใช้ในปัจจุบัน

โคมรังมดส้ม

โคมรังมดส้ม บ้างเรียกว่า โคมเสมาธรรมจักร มีรูปทรงที่เหมือนรังมดส้ม (มดแดง) และรูปทรงเป็นแปดเหลี่ยม จึงเรียกว่า ธรรมจักร โคมรังมดส้มนี้ ใช้ไม้ไผ่เสียบ เหลาให้เป็นเส้น กว้างประมาณ ๑ เซนติเมตร หนาประมาณ ๒ - ๓ มิลลิเมตร นาม้าหักเป็น ๑๖, ๒๔ เหลี่ยมหรือตามต้องการ นาม้าผูกด้วยด้ายให้แน่น เมื่อมัดโครงเสร็จแล้ว นำไม้ไผ่เสียบที่เตรียมไว้ม้าหักมุม เพื่อทำหุโคมเป็นรูปสามเหลี่ยม เมื่อทำเป็นโครงสำเร็จแล้ว ติดกระดาษรอบโครง ปล่อยส่วนบนไว้ เพื่อเป็นช่องใส่ผางประทีป และให้อากาศเข้ามาในโคมได้ ตัดลวดลาย อาจจะเป็นลายดอกกำกอก (ลายประจำยาม) ลายตะวัน สำหรับประดับตกแต่ง หลังจากนั้นติดหางโคม

สำหรับกระดาษที่ใช้ทำโคม อาจใช้กระดาษแก้วหลากสีเป็นอุปกรณ์ทำโคม ถ้าใช้กระดาษสี ไม่นิยมประดับด้วยลวดลาย โคมรังมดส้มใช้จุดเป็นพุทธบูชา

โคมกลางคืน

ผลงานการทำโคมยี่เป็ง

การเผยแพร่ความรู้เรื่องการทำโคมยี่เป็งแก่ชุมชนและเยาวชน
วิทยากรสอนทำโคมให้กับคนในชุมชนและผู้สนใจ

การเผยแพร่ความรู้เรื่องการทำโคมยี่เป็งแก่นักเรียนอุปกรณ์การทำโคม

วิทยากรสอนทำโคมให้กับเด็กนักเรียน

